

УДК 339.19. (09)

НАЦІОНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВПЛИВИ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ

**ВЄДЕНЄЄВ Д.В.,
доктор історичних наук,
професор,
заступник директора
з наукових питань
Українського інституту
національної пам'яті**

Розглядається вплив інформаційно-психологічних процесів глобалізації на функціонування механізму національної пам'яті в Україні. Висловлюються рекомендації стосовно розробки державних заходів із формування й розвитку національної пам'яті, які б включали науковий, культурно-просвітній, меморіальний сегменти.

Ключові слова: національна пам'ять, суспільна свідомість, глобалізація, гуманітарна політика, інформаційна діяльність.

Процеси глобалізації спричинили масовий і масштабний вихід соціальної, політичної та економічної активності за межі кордонів окремих держав і народів на міжконтинентальний рівень. Нечувано зросла інтенсивність взаємозв'язків у сфері товарообміну, інвестицій, фінансових операцій, міграційних та культурно-інформаційних процесів. Значно спростився процес пересування людей та інформації.

Глобалізація багато у чому стала цілком закономірним наслідком розвитку людства – міждержавної і блокової інтеграції, розпаду колоніальної системи та налагодження зв'язків нового типу між колишніми колоніями та метрополіями, зростання ваги індустріальної кооперації та відкриття нових ресурсних баз у віддалених від розвинутих держав регіонах світу, удосконалення матеріальної культури під впливом НТР, розвитку засобів транспорту та зв'язку, Інтернету.

Метою статті є аналіз впливу інформаційно-психологічних процесів глобалізації на функціону-

вання механізму національної пам'яті в Україні з метою наукового обґрунтування розробки державних заходів із формування й розвитку політики національної пам'яті, її наукового, культурно-просвітнього, меморіального сегментів.

Безперечним позитивним наслідком глобалізації у разі забезпечення дії її переваг на благо усього людства є збільшення шансів спільними зусиллями подолати глобальні проблеми людства, поставити цивілізаційні досягнення «золотого мільярда» на службу усім народам.

Розуміючи невідворотність процесів глобалізації і входження в них пострадянських держав, варто усвідомлювати співвідношення її різнобічних впливів і необхідності обстоювання національних інтересів України, що потребує відпрацювання відповідних механізмів державної політики. Доцільно зауважити, що при цьому, як правило, беруться до уваги економічні чинники, хоча глобалізація означає і відчутний виклик традиційним культурам народів світу. Одним із важливих явищ духовного життя народів, які опиняються під впливом уніфікаційних впливів глобалізації, є національна пам'ять народів (націй) як складова їх національної та державницької свідомості.

Національна пам'ять виступає важливою складовою самоідентифікації та консолідації народів, що населяють Україну, в єдину політичну націю (громадянську спільноту) – Український народ.

Відновлення й збереження колективної пам'яті про державотворчі традиції, цивілізаційні досягнення, бойову й трудову звитягу, історичні трагедії сприяє єднанню громадянства та мобілізації духовних сил й будівничого потенціалу Українського народу, його утвердженню як рівноправного суб'єкта системи міжнародних відносин, збереженню державного ладу та територіальної цілісності України, творенню позитивного суспільно-політичного та морально-культурного поля буття української політичної нації.

Під поняттям «**національна пам'ять**» розуміється *феномен суспільної свідомості, селективно збережену нацією сукупність знань, уявлень та ціннісних оцінок тих подій минулого, які справили вирішальний вплив на її становлення, самоідентифікацію, державотворчі й цивілізаційні досягнення, та консенсусно сприймаються у суспільстві як найбільш значущі для його самозбереження, консолідованого існування та конструктивного розвитку у майбутньому.*

Національна пам'ять має своєю основою історичну пам'ять певного народу (або народів, як в Україні). Історична пам'ять – явище значно ширше,

аніж національна пам'ять, і включає у себе практично всю ретроспективну інформацію, яка «природним» шляхом закарбувалася у пам'яті народу, атрибутах його духовної та матеріальної культури. Проте головна відмінність між цими двома видами пам'яті полягає у тому, що національна пам'ять є швидше атрибутом політичної нації (громадянської спільноти), має загостреніший суспільний зміст, несе більше навантаження суспільно корисного досвіду та підлягає коригуванню (актуалізації) залежно від історичних викликів та завдань, які стоять перед суспільством.

Відповідно, зміст **політики національної пам'яті Української держави**, становлять *цілеспрямовані, унормовані з конституційно-правового погляду, науково обґрунтовані зусилля держави й суспільства, спрямовані на виявлення, збереження, утвердження у суспільній свідомості пам'яті про найбільш значущі для відтворення й життєдіяльності політичної нації події та процеси минулого в інтересах суверенного державотворення й цивілізаційного поступу.* Формування національної пам'яті ставить за мету розвиток самоусвідомлення, збереження й творче використання історичного досвіду та цивілізаційної спадщини, плекання кращих рис традиційної ментальності нації, забезпечення спільної державницької, громадянської та продуктивної діяльності народів України, об'єднання в українську політичну націю.

Національна пам'ять виступає одним із головних чинників життєздатності народу. Історія переконливо довела, що дух народу, мобілізація колективної історичної творчості людей є одним із найважливіших чинників, які визначають долю націй та держав, виступають самі по собі надзвичайно потужним «стратегічним ресурсом», інколи зумовлюючи історичні перемоги при, здавалося б, вочевидь несприятливих обставинах матеріального порядку, асиметрії у співвідношенні сил з конкурентним середовищем тощо. На цьому особливо важливо наголосити за умов, коли в Україні все ще не зупинено взаємопов'язані процеси деградації продуктивних сил, науково-освітньої та культурно-духовної сфер, занепаду традиційної суспільної моралі, загрозливим стає неухильне скорочення населення, погіршення його фізичного й морального стану. Істотними залишаються атаки на реальний суверенітет держави.

За умов глобалізації життя сучасного світу, могутнього розвитку електронних та інших засобів масової інформації, технологій та методик впливу на масову свідомість (включаючи маніпулювання нею, деструктивні інформаційно-психологічні

впливи) помітно зростають масштаби загроз інформаційній складовій безпеки й стабільності Української держави. Застосування технологій цілеспрямованого інформаційно-психологічного впливу в сучасних умовах здатне призвести до таких згубних для суверенної державності наслідків, які раніше досягалися прямою агресією або державними переворотами.

Безперечно, розширення контактів із навколишнім дедалі глобалізованим світом здатне збагатити емпіричний та методологічний багаж української історичної науки (за умов, звичайно, її громадянської й професійної самодостатності), тісніше інтегрувати її у всесвітній фаховий простір та збагатити у процесі творчих контактів із зарубіжними колегами. Водночас варто розуміти, що глобалізація об'єктивно детермінує «центрам сили» вироблення і здійснення цілком визначеного курсу, спрямованого на ерозію реального суверенітету національних держав, уніфікацію духовного виміру буття людства, і в крайніх своїх проявах ставить під серйозне питання забезпечення права націй і держав на власну цивілізаційну самобутність, традиційну культуру, включаючи національну пам'ять й національну гідність (здатність до «суверенного історіописання» й захисту, з опорою на нього, власного політичного вибору й традиційних соціокультурних орієнтацій народів).

Дедалі гучніше лунають твердження про те, що нова глобальна історія має створюватися поза фокусом національних історій, «долати націоцентризм», іти паралельно із глобалізацією самих національних і регіональних історій.

Крайніми формами загроз, які об'єктивно несе глобалізаційний тиск на національну (історичну) пам'ять народу, є цілеспрямовані інформаційно-психологічні впливи, які знаходяться в арсеналі т.зв. «організаційної зброї» й застосовуються щодо національної (історичної) пам'яті того або іншого народу (суспільства) з метою послаблення реального суверенітету держави й морально-психологічної стійкості народу. Серед прийомів, котрі застосовуються для руйнації поля національної пам'яті можна виділити такі:

- штучна ерозія позитивної, суспільно значущої для життєдіяльності народу та держави пам'яті про минуле;

- вилучення або «перекодування» змістів та світоглядних основ, котрі спираються на колективну пам'ять про минуле;

- впровадження у масову свідомість чужорідних, політично загострених тлумачень історії, які ведуть до дезінтеграції державницької організації

та суспільного буття народу;

- пряма фальсифікація (фабрикація) історико-документального матеріалу, або приховування «небажаної» історико-документальної бази, інформації, застосування спекулятивних (маніпулятивних) прийомів інтерпретації фактичного матеріалу;
- наполеглива дискредитація (демонізація) історичної спадщини та традицій, ключових фігур історичного поступу нації;

- намагання довести до антагонізму світобачення в цілому та погляди на історію між різними поколіннями українського народу, що загрожує штучним перериванням цивілізаційної традиції та ерозією нації зсередини;

- створення відповідних структур, підготовка, виховання та заохочення «інтелектуального ударного загону» «війни з вітчизняною історією», з одночасними теоретико-методологічним роззброєнням та морально-психологічним спантеличенням гуманітарного професійного прошарку;

- прагнення до деінтелектуалізації, дераціоналізації масової свідомості як головної передумови «перекодування» історичної пам'яті – важливої складової державно-політичної лояльності та національно-культурної (цивілізаційної) ідентичності.

Важливість зміцнення й захисту національної пам'яті як громадянсько-політичного чинника з погляду забезпечення інформаційної безпеки існування Української держави у глобалізованому світі дедалі глибше усвідомлюється фахівцями.

Кон'юнктурні зовнішні впливи не в останню чергу стали причиною *гострих проблем функціонування історичної свідомості сучасного українського суспільства*. Серед них доцільно виокремити:

- відсутність у значної частини населення України відчуття єдиної національної і державної ідентичності;

- наявність істотних регіональних відмінностей в історичній свідомості на фоні відсутності прозоро постульованої ідеології загальнонаціонального розвитку («національної ідеї»);

- перетворення історичного матеріалу на зброю політичних баталій, «бойовий» елемент іредентистських та сепаратистських настроїв, політичного екстремізму;

- прояви, із використанням «історичних аргументів», національної ворожнечі, шовінізму, національної або релігійної нетерпимості з боку окремих осіб, політичних сил, громадських організацій, ЗМІ;

- консервація в історичній свідомості елементів тоталітаризму та інших несумісних із обраною суверенною Україною моделлю розвитку, що ак-

тивно роздмухується низкою політичних партій;

- наявність у суспільній свідомості полярних, політично заангажованих та емоційно перевантажених оцінок важливих подій вітчизняної історії, що ускладнює діалог між певними суспільними, національними групами;

- недостатній рівень розвитку фахової дослідницької діяльності, помітне погіршення її теоретико-методологічного рівня та суспільної відповідальності тих, хто розробляє історичну тематику, за науковий рівень своєї продукції;

- помітне зменшення обсягу навчального часу, який відводиться на вивчення історичних дисциплін у вищих навчальних закладах, серйозні методичні проблеми викладання історії у загальноосвітній школі;

- поширення ЗМІ серед широкого загалу з комерційних або вузько корпоративних інтересів перекрученого, фальсифікованого інформаційного продукту на історичну тематику.

Доводиться констатувати, що маніпулювання історичною свідомістю громадян України багато в чому обумовлено і фактичною відсутністю прийнятної для більшості населення загальнонаціональної ідеології розвитку, яка б заповнила ідейно-духовний вакуум, що утворився після радикальної (нерідко – механічної та позірної) відмови від ідеології та суспільної моралі радянської доби.

Безсумнівно, заборона Конституцією України обов'язкової ідеології, плюралізм поглядів на минуле стали втіленням законного права громадян на творення й отримання суспільно важливої інформації. Однак замість відтворення наукової ретроспективи минулого із застосуванням широкої (і доступної нині) джерельної бази, сучасних методів досліджень, значна частина істориків через ті або інші причини пристала на поверхові й, почасти, упереджені концепції тлумачення складних проблем минулого України (історії Другої світової війни, національно-визвольного руху в Україні, Української революції, окремих масштабних історичних трагедій українського народу у ХХ столітті, радянського періоду історії України в цілому тощо).

Із зарубіжної історіографії та праць діаспорних авторів були широко запозичені концепти, які відзначаються політичною заангажованістю, і були породжені атмосферою міжблокової воєнно-політичної конфронтації, «холодної війни» тощо. У масову свідомість цілеспрямовано закарбовувалися (або активізувалися маніпулятивними прийомами доволі міцно забуті) саме конфронтаційні, дражливі уявлення про минуле, негативно психологічно забарвлені настроями образ (реальних або вигаданих), помсти, ненависті, необґрунтованих історичних претензій, жорстким етнонаціоналізмом, відразу до певних етносів тощо.

них, роздмуханих), помсти, ненависті, необґрунтованих історичних претензій, жорстким етнонаціоналізмом, відразу до певних етносів тощо.

По суті, насаджувалося поняття про національну пам'ять як про виключно резервуар історичних трагедій і лише негативних подій 1918–1991 років. Пам'ять про здобутки у царині державотворення, культури, науки й мистецтва, у боротьбі проти іноземного поневолення, приклади конструктивного співробітництва корінних народів України та інша позитивна історична інформація залишалася поза увагою. Таким чином, із суспільної свідомості «вимивалися» ті чинники, які формують громадянську ідентичність, повагу до державності, національну самоповагу та гордість за звершення предків, мобілізують духовні сили для забезпечення гідного майбутнього.

Насадження виключно нігілістичного ставлення до радянського періоду історії України призвело до загрози накопичення радикально-націоналістичними силами суміжних держав «аргументів» щодо ревізії існуючих кордонів й державного статусу України – адже саме у радянські часи Україна об'єднала у своїх межах всі етнічні українські землі й здобула статус члена ООН.

Під тиском цілеспрямованих зовнішніх інформаційно-психологічних впливів та зростання соціально-політичного розшарування пострадянських народів, починаючи із другої половини 1980-х рр. була свідомо зруйнована раціональна, *межа допустимого впливу поглядів на історію, на формування сьогодення і майбутнього України та її громадянства*. У неконструктивних (і як, правило, безплідних) дискусіях між суб'єктами суспільно-політичного життя проглядається готовність до того, щоб розбіжності у поглядах на історію поставити вище за необхідність громадянської консолідації та забезпечення територіальної цілісності України.

Принагідно зазначимо, що попри законодавчо закріплене право на плюралізм думок, в історичній науці майже щезли продуктивні наукові дискусії навколо ключових подій та процесів вітчизняної історії – їх проведенню вочевидь заважає задалегідь визначена ідейно-політична «позиція» науковців, котра не сприяє і духу взаємоповаги між «колегами по цеху».

Минулому надається вочевидь *гіпертрофоване значення*, за яким комфортно маскується безвідповідальне небажання (неспроможність) до творення гідного майбутнього своїх же нащадків. По суті, суспільна свідомість доводиться до такого стану, що чимала частина громадянства готова пожертвувати *спільним майбутнім* в єдиній державі

заради обстоювання конфронтаційних поглядів на минуле, бажання і надалі відчувати «фантомний біль» історії.

Доцільно звернути увагу на те, що потужним знаряддям унеможливлення порозуміння між різними суспільно-політичними силами стало «вживлення» в їх програмні та ідеологічні засади непримиренних поглядів (тлумачень) спільного минулого українського народу як сукупності процесів і подій, котрі відбувалися незалежно від нашої волі і які сучасники, зі зрозумілих причин, не можуть піддати коригуванню. Загострена навесні 2011 р. ідейно-політична ситуація навколо рішення Верховної Ради про сферу застосування Прапорів Перемоги показала, наскільки оперативно й прагматично історичні аргументи використовуються для посилення розбрату у суспільстві, і наскільки обмеженою є здатність різних суспільно-політичних сил до пошуків елементарного порозуміння.

За об'єктивно наявних цивілізаційних відмінностей між історичними землями України, поліетнічності та поліконфесійності українське громадянство й соціум стрімко розшаровуються (а то й атомізуються) за майновою, ідеологічною, національною, регіональною, корпоративною ознаками, оскільки «плавильний тигель» формування радянської громадянської спільноти був відключений, а механізму творення громадянства незалежної України, схоже, не створений.

У «Стратегії національної безпеки України» від 12 лютого 2007 р. прямо йдеться про «ціннісно-світоглядне розшарування українського суспільства, яке обумовлюється культурно-історичними відмінностями окремих регіонів України і поглиблюється внаслідок спекуляцій на цій проблематиці з боку певних внутрішньо- і зовнішньополітичних сил, зокрема екстремістського спрямування» [1].

Фактично, чимало громадян або взагалі втрачають історичну пам'ять, або її сегмент у свідомості (психології) дедалі набуває ознак корпоративності чи протистояння (партійно-політичного, регіонального тощо), перетворюючи погляди на *історію* у своєрідний ментальний вододіл по лінії «свій-чужий». Про глибину цього суспільного розколу, зокрема, свідчать результати SMS-голосування на недавній передачі С.Шустера. На питання «Чи зможуть Схід і Захід України знайти спільну мову?» негативно відповіли 74% тих, хто брав участь в опитуванні [2].

При цьому, звісно, об'єктивно існують фундаментальні елементи національної пам'яті, котрі консолідують свідоме громадянство. У першу

чергу – це пам'ять про перемогу у Великій Вітчизняній війні. Вона на сьогодні є одним із небагатьох суспільно значущих чинників, здатних консолідувати суспільну свідомість та забезпечувати життєво важливий для народу духовний зв'язок між поколіннями. Промовистим є дослідження, проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 1 по 5 квітня 2011 року в усіх регіонах України (опитано 2009 респондентів віком від 18 років). Показово, що понад дві третини громадян України (70%) вважають День Перемоги великим святом, ще 23,6% опитаних вважають цей день «звичайним святом». Не вважають День Перемоги святом лише 4,7% опитаних. Понад 66% опитаних громадян вважають ту війну саме Великою Вітчизняною [3].

Закріплення значущих для державницького існування України сегментів національної пам'яті важливе і з погляду обстоювання її територіальної цілісності. Досвід останніх років свідчить, що навіть щирі наміри України проводити політику міжнаціонального примирення, визнання негативних нашарувань у відносинах з сусідами в минулому (а подекуди й однобічне каяття) *зовсім не гарантує нашій державі* адекватного ідейно-історичного «розроброєння» та відмови від подвійних стандартів, інформаційно-психологічної агресивності з протилежного боку. Саме в історичній площині окремі радикально-націоналістичні сили суміжних держав шукають «підстави» для піддання ревізії існуючих кордонів України, що склалися у 1939–1945 рр. [4–8].

З погляду забезпечення безпеки Української держави, протидії загрозам її інформаційній складовій, відповідні заходи із протидії їм дедалі все більше і більше усвідомлюються фахівцями як одне із найістотніших, актуальніших завдань у справі захисту державного суверенітету.

У зв'язку з ним варто підкреслити, що стан національної пам'яті та сфера її впливу зовсім не є третьюрядним, «ліричним» чинником. Він цілком вкладається в одну з визначених статтею 7 Закону України «Про основи національної безпеки України» загроз національним інтересам і національній безпеці України, а саме – «намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема шляхом недостовірної, неповної або упередженої інформації». В той же час згаданий Закон відносить «зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві» до числа пріоритетів національних інтересів [9].

Стаття 10 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» («Засади внутрішньої політики в гуманітарній сфері») містить низку положень, які мають пряме відношення до сфери

застосування історичної інформації, адже йдеться про «відродження духовних цінностей Українського народу, захист та примноження його культурного надбання, збереження національної культурної спадщини..., відродження та збереження культурної самобутності регіонів..., створення умов для консолідації суспільства на основі національної системи духовних цінностей» [10].

У поданому у щорічному посланні Президента України на суспільне обговорення проєкту «Стратегії національної безпеки України – «Україна у світі, що змінюється» слухно зазначається, що серед системних проблем, котрі загрожують національній безпеці, наявна «неадекватність реагування державних органів на конфліктні загрози у сфері політичних, економічних, соціальних, міжетнічних, міжконфесійних відносин, радикалізацію суспільних настроїв..., зокрема інспірованих іззовні».

Серед ключових завдань політики національної безпеки називається необхідність «створення сприятливих умов для зміцнення єдності українського суспільства на основі європейських демократичних цінностей, усунення бар'єрів культурного, конфесійного, мовного, регіонального характеру на основі безумовного дотримання конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина» [11].

Видається, що в умовах ідейно-політичного розшарування українського суспільства, наявності регіонів зі специфічними, доволі глибоко укоріненими соціокультурними традиціями й ментальними властивостями (а також розбіжностями у поглядах на минуле), центр ваги у формуванні єдиної громадянської спільноти в Україні лежатиме взагалі не у спробах «встановити уніфікований знаменник» у ставленні до історії. Він вбачається у забезпеченні дієспроможності, авторитету та безпеки держави, реалізації законних прав громадян, розвитку продуктивних сил, соціальної, культурної й науково-технічної сфер.

Водночас, державна політика національної пам'яті не втрачає свого значення як важіль громадянської консолідації суспільства, збереження національної самодостатності в умовах глобалізаційних процесів, мобілізації духовних сил народу на розв'язання наявних проблем та реалізації стратегії розвитку України як повноцінної європейської держави у XXI столітті.

Більше того, не в останню чергу саме глобалізаційні інформаційно-політичні впливи призвели до формування т.зв. «нової історичної культури». Її сутність полягає у тому, що історична наука та історична пам'ять із знаряддя обслуговування сус-

пільно-політичних інтересів та освіти перетворилася на самостійний елемент державної політики (включаючи зовнішньополітичну сферу), а тлумачення історії набули рангу оформленої у правовому відношенні діяльності, яка спирається на державні інституції, спеціально створені громадські організації та рухи тощо.

За деякими підрахунками, станом на 2010 р. понад 70 країн світу (пострадянські держави, певні країни різних регіонів Африки, В'єтнам та інші держави) опікувалися проблемами подолання «історичних травм» у формі розробки та реалізації відповідної державної політики та суспільно-правових дій. З'явилося поняття «законів пам'яті» – явище, яке характеризує те, як нинішні покоління людей уявляють собі минуле та як ставляться до нього [12]. Сучасні інформаційні засоби перетворили історію на «інформаційний продукт масового споживання», істотно підірвавши «монополію» науковців та «канонічних» підручників. Оцінки минулого серйозно впливають на морально-психологічний клімат у суспільстві. Навіть віртуально створені картини минулого виступають дієвим чинником, котрий визначає реальні уподобання й поведінку спільнот та індивідів, і не завжди – на користь їм самим.

Тим більше, Українська держава не може стояти осторонь згаданих процесів, зокрема – і нехтувати можливими викликами глобалізації гуманітарній безпеці держави і суспільства [про що не в останню чергу свідчить перспективна проблематика, яку розробляють українські вчені: 13–21]. Ключові проблеми функціонування національної пам'яті за умов взаємопов'язаного світу знаходяться в центрі уваги Українського інституту національної пам'яті як науково-дослідної установи, що перебуває в управлінні Кабінету Міністрів України [22].

Автор доходить *висновків*, що вирішальними чинниками розвитку політики національної пам'яті в Україні повинні стати:

- розробка сумісної із чинними конституційно-правовим полем, особливостями етнонаціонального складу населення та регіональними соціокультурними відмінностями України доктрини консолідуючої політики формування національної пам'яті – складової гуманітарної політики держави;
- підготовка й втілення в життя перспективної Державної програми заходів із формування й розвитку національної пам'яті, яка б включала науковий, культурно-просвітній, меморіальний сегменти;
- активізація наукових досліджень та аналі-

тичних розробок з проблем функціонування національної пам'яті та механізмів її впливу на державницький, суспільно-політичний, культурно-освітній розвиток України, як основи для кристалізації науково обґрунтованих рекомендацій для обстоювання історико-гуманітарної самобутності українського народу в умовах несприятливих інформаційних глобалізаційних впливів;

- піклування про розвиток гуманітарної освіти та гуманітарної культури в цілому, забезпечення високого освітнього рівня населення, як однієї із передумов захисту його свідомості від деструктивних інформаційно-психологічних впливів, які здійснюються в рамках реалізації глобалізаційних сценаріїв;

- забезпечення належного рівня підготовки фахівців (дослідників, викладачів тощо) в галузі історичних наук, котрі б оптимально поєднували збереження кращих вітчизняних науково-просвітницьких надбань, державницько-патріотичне налаштування із умінням творчо використовувати (синтезувати) кращі теоретико-методологічні надбання світової історичної науки та дослідницькі

здобутки вітчизняної історичної науки;

- налагодження неконфронтаційної, громадянсько відповідальної історичної освіти на всіх рівнях навчально-виховної системи України, яка, зокрема, базувалася на цінностях загальнодержавного значення та враховувала інтереси формування громадянського консолідованого суспільства;

- підвищення уваги держави, громадсько-політичних і творчих об'єднань громадян України до масової просвітницької, популяризаторської роботи у сфері пропаганди історичних знань (з використанням можливостей ЗМІ, науково-популярної літератури та художньої творчості, лекційної пропаганди тощо) із наголосом на прищеплення гордості за цивілізаційні надбання українського народу, як основи мобілізації потенційних духовних сил народу на забезпечення її гідного існування у майбутньому;

- активізація обстоювання історичної складової у заходах із захисту інформаційної безпеки України від зовнішніх деструктивних впливів, які несуть загрозу реальному суверенітету й територіальній цілісності Української держави.

ПОСИЛАННЯ

1. Про стратегію національної безпеки України. Указ Президента України від 12 лютого 2007 р. № 105. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=105%2F2007>
2. Газета «2000». – 2011. – 27 мая. – С. А6.
3. <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/04/29/37267/>
4. Иванников И. Скрытая угроза-3: неправительственные организации // Секретные материалы. – 2009. – № 7. – С. 2 – 3.
5. Донато Д. В преддверии «Романиа маре» // Oligarh.net. – 2009 – 8 сентября.
6. Григорьев В. Военно-политические игры // «2000». – 2009. – 15 мая.
7. Польский сейм: в 1939 году СССР совершил акт агрессии против Польши // Газета.ру. – 2009. – 23 сентября.
8. Скрипов В. Речь не идет о Посполитой? // Эксперт. – 2005. – № 45.
9. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Правові основи боротьби з тероризмом. Збірник документів. – К., 2006. – С.38.
10. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». 1 липня 2010 року, N 2411–VI // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2411-17>
11. Проект Стратегії національної безпеки України – «Україна у світі, що змінюється» // http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf
12. Тишков В.А. Новая историческая культура. – М.: МГОУ, 2011. – С.28–29.
13. Зерній Ю.О. Державна політика пам'яті як чинник утвердження української національної ідентичності: Дис. ... канд. політ. наук. 23.00.05. – К., 2009. – 193 с.
14. Зерній Ю.О. Історична пам'ять як об'єкт державної політики // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1 – С. 71–76.
15. Зерній Ю.О. Державна політика пам'яті в Україні: становлення та сучасний стан // Стратегічні пріоритети. – 2008. – № 3 – С. 41–51.
16. Симоненко І.М. Особливості структури історичної пам'яті Українського народу та шляхи формування національного історичного наративу // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 1 – С. 51–61.
17. Веденєєв Д.В., Лисенко О.Є. Формування наукової концепції історії України періоду Другої світової війни і проблеми гуманітарної безпеки держави // Державна безпека України. – 2010. – № 18–19. – С. 146–162.
18. Веденєєв Д.В. Військова історія як інструмент обстоювання територіальної цілісності Української держави // Воєнна історія Поділля та Буковини. Науковий збірник. Матеріали Всеукраїнської наукової військово-історичної конференції 25–26 листопада 2009. – Кам'янець-Подільський, 2009. – С.413–419.

19. Масненко В. Історична пам'ять як основа формування національної свідомості // Український історичний журнал – № 5. – 2002. – С. 49–62.
20. Зашкільняк Л. Історична пам'ять і соціальні функції історії у сучасному світі // Україна – Європа – Світ. – Вип.2: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: історія, міжнародні відносини / Гол.ред. Л.М. Алексієвець. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2009. – С. 156–159.
21. Шаповал Ю. Політика пам'яті в сучасній Україні // Матеріали доповіді на Міжнародній науковій конференції «Геополітика, примирення та пам'ять» 4-6 грудня 2008. // <http://www.khpg.org/index.php?id=12301127970>
22. Солдатенко В.Ф. Українському інституту національної пам'яті – наукове спрямування // <http://www.memory.gov.ua/ua/publication/content/1585.htm>

Vyedyenyeyev D. V. National Memory in the context of information-psychological effects of a globalized world / Ukrainian National Memory Institute.

It is examine the influence of information and humanitarian processes of globalization on the functioning of the national memory in Ukraine.

It is also expressed recommendations for development of state measures on the formation and development of National Remembrance, which would offer scientific, cultural, educational, memorial segments.

Key words: national memory, consciousness, globalization, social policy, information activities.

Веденеев Д.В. Национальная память и информационно-психологическое влияние глобализованного мира / Украинский институт национальной памяти.

Рассматривается влияние информационно-психологических процессов глобализации на функционирование механизма национальной памяти в Украине. Высказываются рекомендации относительно разработки государственных мероприятий по формированию и развитию национальной памяти, которые бы включал научный, культурно-образовательный, мемориальный сегменты.

Ключевые слова: национальная память, сознание, глобализация, гуманитарная политика, информационная деятельность.

Стаття надійшла до редколегії 6.03.2012

Прийнята до друку 14.03.2012